

Universitat Rovira i Virgili

Investidura com a doctor honoris causa
del professor Paul Preston

Sessió acadèmica extraordinària,
15 de maig de 2015

Investidura com a doctor honoris causa del professor Paul Preston

Sessió acadèmica extraordinària,
15 de maig de 2015

Universitat Rovira i Virgili
Tarragona

Discurs d'investidura: © 2015 by Paul Preston

Fotografia: Ramon Torrens

Imprès per Indústries Gràfiques Gabriel Gibert, SA

Dipòsit Legal: T-917-2015

Índex

Elogi del candidat	7
a càrrec del doctor JOSEP SÀNCHEZ CERVELLÓ i el doctor ALBERTO REIG TAPIA	
Discurs d'investidura	17
pronunciat pel professor PAUL PRESTON	
Paraules de benvinguda	25
pronunciades pel doctor JOSEP ANTON FERRÉ VIDAL Rector Magfc. de la Universitat	

👤 Elogi del candidat
a càrrec del doctor Josep Sanchez Cervelló i
el doctor Alberto Reig Tapia

Rector Magnífic, autoritats, doctors, professors i tots els que amb la vostra assistència honoreu aquest acte solemne. Com ja dèiem en la proposta perquè s'investís al professor Paul Preston Doctor *Honoris Causa* per aquesta universitat: Poques figures com la de l'historiador britànic i reputat hispanista requereixen menys esforç per justificar aquest Doctorat pel qual el proposem els sotasignats i ara padrins en nom del Departament d'Història i d'Història del Art de la Facultat de Lletres i del Departament de Dret Públic de la Facultat de Ciències Jurídiques del campus Catalunya de la URV. El professor Preston ocupa actualment la càtedra Príncep d'Astúries d'Estudis hispànics a la *London School of Economics and Political Science* de la Universitat de Londres on dirigeix el Centre Cañada Blanch d'Estudis espanyols contemporanis.

Ningú ignora que la *London School* és un centre de referència en l'estudi de les ciències socials a Europa i la resta del món i que el professor Preston és sense cap mena de dubte l'hispanista contemporani més prestigiós i influent ja que el conjunt de la seva obra abraça, en la pràctica, totalitat dels temes més rellevants i debatuts de la història espanyola del segle XX i del que portem d'aquest segle. Ha estat un dels científics que més han estudiat minuciosament la Guerra Civil: els antecedents; el reformisme republicà; el sollevament i la revolució que provocaren. També ha realitzat estudis generals d'ampli espectre com la pròpia Guerra Civil o temes més concrets d'aquesta com: el paper exercit; el dels corresponsals de guerra estrangers; el seu desenllaç final; el d'algunes dones rellevants que foren marcades per l'enfrontament bèl·lic; passant per l'estudi de les dretes espanyoles, la seva feixistització i militarització. També la seua obra és imprescindible per entendre la polèmica qüestió de la repressió. *L'Holocaust espanyol* es l'estudi més exhaustiu sobre el terror desplegat a Espanya a partir de la rebel·lió/alçament militar en ambdues zones. També té un estudi innovador del que s'ha vingut a anomenar la tercera Espanya. Igualment és una autoritat en la transició a la democràcia i en coneixement del dictador Francisco Franco. La seua magna biografia és la més reconeguda internacionalment sobre ell i l'època que visqué. Així mateix, altres biografies fonamentals seues són

la del rei Joan Carles i la del Secretari General del Partit Comunista de Espanya, Santiago Carrillo, etc., etc., etc.

Com editor i director ha publicat nombrosos llibres que contempnen les temàtiques més variades relacionades amb l' Espanya i la Catalunya contemporànies i la seva projecció exterior. Ha publicat un bon nombre de capítols de llibres editats o dirigits per ell o per d' altres, ha escrit centenars d'articles en revistes especialitzades i ha impartit un nombre ingent de conferències i entrevistes per mig món. Com articulista i opinador ha tingut i té una àmplia presència als *media* i en òrgans de rellevància internacional.

És membre de la *Royal Historical Society*, està en possessió de l' *Encomienda de la Orden del Mérito Civil* concedida pel rei Joan Carles I pels seus serveis a Espanya, és *Caballero de la Gran Cruz de la Orden de Isabel la Católica*, membre de l'Acadèmia Britànica, Premi "Así fue. La Historia rescatada", membre del *California Institute of International Studies*, Comendador de l'Ordre de l'Imperi Britànic, Membre de l'Acadèmia Europea de Yuste, i pel que ens afecta a nosaltres com a acadèmics i estudiosos de la Catalunya i de l' Espanya contemporànies el professor Preston és Premi Internacional Ramón Llull atorgat per la Generalitat de Catalunya, per les seves contribucions historiogràfiques del nostre passat. Ha estat igualment distingit amb el Premi Trias Fargas i és membre de l' Institut d'Estudis Catalans. Està igualment en possessió del Premi d'Història Santiago Sobrequés.

El professor Preston s'ha caracteritzat sempre pel seu pensament crític, per la lluita per la llibertat i pel coneixement de la cultura espanyola en la seva àmplia diversitat, amb especial atenció a Catalunya, esforçant-se per la transmissió dels valors inherents a una democràcia pluralista avançada. La seva xarxa de contactes i de col·laboradors per totes les Universitats de l'Estat és extraordinàriament àmplia i els seus esforços per ajudar i donar a conèixer l'obra de joves doctorands i la d'altres col·legues és notable, havent escrit nombrosos pròlegs d'obres de referència dins la historiografia espanyola.

Les seves relacions amb Catalunya en general i, amb Tarragona en particular, son àmplies i fermes. En una de les seves últimes col·laboracions acadèmiques dirigida pel prestigiós professor Ángel Viñas, *En el combate por la historia. La República, la guerra civil y el franquismo* (2012) i que ha tingut una notable repercussió en el món historiogràfic espanyol, comparteix pàgines amb alguns dels millors especialistes de la Universitat catalana com Josep Fontana, Ferran Gallego, Josep Puigsech, Hilari Ragner o Pere Ysàs. A tot això cal afegir que en l'esmentada obra hem participat quatre professors

d'aquesta Universitat, entre ells els autors d'aquesta *laudatio*. I també volem assenyalar amb orgull per la nostra banda que ens ha concedit l'honor d'acceptar ser membre del Consell Científic del Centre d'Estudis i Conflictes Socials: Guerres, exilis, transicions i migracions en el Món Contemporani (CECOS) i també del Consell Assessor de la col·lecció de Publicacions de Ciències Socials del referit centre, que hem organitzat diferents professors del Campus Catalunya en una primera i innovadora iniciativa de col·laboració interdisciplinària en l'àmbit de les Ciències Socials. L'any passat Paul Preston ens va concedir a aquesta universitat el privilegi de dictar la conferència inaugural del curs acadèmic. I per si no fos suficient és imperatiu assenyalar que és afiliat honorífic de la colla Jove Xiquetes de Tarragona.

A tot això cal afegir que la URV és la primera universitat de l'Estat que té l'honor de concedir al professor Preston el seu primer doctorat *Honoris Causa* per part d'una universitat de l'àmbit hispànic. I això ens curulla d'orgull; tot convertint aquesta universitat en precursora i pionera de reconeixements similars que sens dubte seguiran aquest que avui li concedim.

Però resultaria inútil estendre's en mèrits que són ben coneguts per qualsevol persona culta mínimament familiaritzada amb la història contemporània d'Espanya. Deia Pedro Laín Entralgo que: "És de bien nacidos ser agradecidos" i és molt l'agraïment que els estudiosos de la nostra generació i de les següents tenim amb el professor Preston qui atresora un elenc de virtuts personals que és necessari ressaltar aquí, ja que sempre ha tingut clara aquella màxima d'Antonio Machado, tan senzilla com profunda: "Por mucho valor que tenga un hombre nunca tendrá valor más alto que ser hombre". I, com deia el poeta i cantant argentí Atahualpa Yupanqui: "Lo primero es ser hombre y lo segundo poeta".

Paul Preston és un gran poeta -és a dir un gran historiador-, i sols amb això n'hi hauria prou per honrar-lo aquí amb la màxima distinció acadèmica, però per damunt de tot desborda alguna cosa que cada vegada trobem més a faltar en aquest món tan agressiu, competitiu i sense ànima: humanitat. Humanitat per fer-se partícip de tot el que és propi de l'ésser humà, com declarava Publi Terenci l'Africà: *Homo sum; nihil humani a me alienum puto*. (sóc home i res humà m'és aliè). Paul Preston comparteix tot allò que afecta als seus amics, col·legues i col·laboradors, tot i ésser de vegades difícil distingir els uns dels altres.

El professor Preston, encara que no ho faci, podria fer gala de ser un home que s'ha fet a si mateix. D'origen humil va tenir l'infortuni, encara

nen, de perdre la seva mare d'una greu malaltia que també el va afectar i de la que, afortunadament, va curar-se aviat. La seva madrastra no li va fer la vida fàcil, i al col·legi el van tractar amb duresa com era costum a molts centres religiosos de l'època. el van criar els seus avis, pobres però molt afectuosos. El seu pare es va tornar a casar quan tenia deu anys i es va mudar bastant lluny del seu col·legi de Liverpool. Per la qual cosa havia de aixecar-se a les 6 del matí i fer successius transports (en tren, ferri i autobús) per arribar a l'escola. Per això, tornava a casa esgotat. Va haver de lluitar molt i ser persistent per obrir-se camí en un camp tan competitiu i classista com ho era l'acadèmia a l'Anglaterra del seu temps.

No va tenir doncs la vida fàcil d'altres historiadors prestigiosos com Hugh Thomas, el seu mestre, nascut Raymond Carr, membre del Bullingdon Club a Oxford (normalment per els més rics) i casat amb una aristòcrata amb molts diners.

La seva passió més ferma va ser de seguida Espanya, i molt concretament l'Espanya del segle XX i fonamentalment la guerra civil a la qual va accedir a través del clàssic de Gerald Brenan, *The Spanish Labyrinth* i del igualment clàssic d'Hugh Thomas, *The Spanish Civil War*, amb qui va estudiar becat un màster a la Universitat de Reading i del que aviat esdevindria l'ajudant. Considera també el seu mestre a Herbert Southworth, el llibre del qual *El mito de la cruzada de Franco* li va dedicar i el va inspirar. Va començar a llegir espanyol i va ser becat a Espanya on ja va sorprendre de seguida amb el seu castellà balbotejat, que va aprendre però ràpidament a parlar amb gran fluïdesa, a base de posar-hi el mateix empeny, dedicació i seriositat amb què ho fa tot.

Becat de nou, va marxar a la Universitat d'Oxford a preparar la seva tesi, tot viatjant i residint a Espanya amb molta freqüència durant tres anys. El resultat va ser la seva tesi doctoral: *The Socialists, the Loyalist Right and the Breakdown of Parliamentary Government in Spain 1931-1936*. I a partir d'aquest llibre editat en castellà en 1978 amb el títol de, "*La destrucción de la democracia en España. Reforma, reacción y revolución en la Segunda República*" no ha parat d'estudiar, investigar, escriure i publicar ni per un moment.

Preston, com ha comentat ell mateix, es va casar amb Espanya; Gabrielle, la seva dona, que és molt viatgera, sol dir-li en broma que vol veure un altre país i ell li contesta que sí però que encara hi ha llocs d'Espanya que no coneix.

Fer un ràpid repàs de tota la seva obra, ni que fos concís, seria tasca impossible en el temps que disposem doncs aquesta és extraordinàriament àmplia, seminal i valenta. Ens limitarem doncs a traçar unes breus pinzellades de la seva biografia personal, qüestió no menor per a nosaltres; biografia intel·lectual molt condicionada per l'espant de la guerra civil i completament lligada a la història, la cultura i la civilització espanyoles.

La fiblada d'amor amb Espanya va començar amb la seva gent abans que no amb la seva història i la seva cultura, coherentment amb la seva gran humanitat. No es priva de dir que el que passa aquí l'afecta tant o més que el que succeeix al seu país. Hi ha excepcions, clar: per molt "culer" que sigui, que ho és, l'Everton ocupa un lloc preferent en el seu cor, i és que com va dir Reiner Maria Rilke: "La infància es la verdadera Pàtria de l'ésser humà" i com bé sabem tots, qui perd les arrels, perd la identitat.

En ocasió d'una visita en companyia d'alguns amics a la cota 705 de la serra de Pàndols, li van mostrar el monòlit en memòria dels soldats de la lleva del biberó, la mateixa del Josep Benet, i l'estela amb la inscripció dels combatents britànics caiguts en aquella duríssima batalla. L'historiador no va poder contenir l'emoció i no va poder evitar humitejar les seves galtes.

Preston no pot ser fred amb Espanya, però pensem que sí que és objectiu i que no li costa res ser honest. Com no commoure'ns amb les condicions de vida dels obrers espanyols en els anys 30? Com no indignar-se amb l'oposició que el reformisme republicà va suscitar en les dretes espanyoles? Per a ell no eren mesures revolucionàries sinó simplement humanitàries. Com no estremir-se amb les víctimes de la repressió i el terror? I és que el que més li agrada a Preston del seu treball és poder escriure sobre persones i empatitzar amb elles. Creiem que això no li va passar amb el general Franco, però que no es preocupi, ens passa a molts. Simpatitzar amb les víctimes li val en ocasions ser brutalment insultat des de sectors que no cal assenyalar. Són fanàtics i pobres d'esperit que mai entendran res, incapaçs de sostreure's al maniqueisme que bloqueja les seves ments i els podreix el cor.

A hores d'ara hi ha qui confon l'obligada objectivitat d'un historiador, d'un científic social, amb l'equidistància o la imparcialitat entre les dues Espanyes enfrontades. Paul Preston ho té molt clar. El famós "Todos fuimos culpables", d'un socialista per cert, Juan-Simeón Vidarte, ràpidament assumit pels franquistes més civilitzats, no se sosté historiogràficament parlant. Diu Paul Preston en unes declaracions al periodista i escriptor Juan Cruz:

Los responsables realmente son pocos; las víctimas, muchísimas. Ese es el asunto. Si los que decían que lo hacían por patriotismo, para salvar a España, hubiesen sido consecuentes, el mismo 18 de julio habrían propuesto un gobierno de coalición con militares. ¡Ni hablar! Ya habían decidido que había que matar a las autoridades republicanas, a los mandos del Ejército y a los líderes de los sindicatos... La idea de que los fallos de la república, que los hubo, justificaba la matanza me cuesta aceptarla. Por eso a quien dice que, siendo hispanista, uno debe ser totalmente aséptico y frío, le diría que, por supuesto, eso se puede hacer así si no tienes empatía humana. Y yo la tengo con los españoles¹.

La guerra civil li va obrir un món per a la reflexió i el coneixement. Espanya va ser llavors un laboratori d'experimentació sobre la pròpia condició humana portada a límits extrems i allà, com ell mateix ha dit, estava tota la història del segle XX: Stalin, Hitler Mussolini, Trotski, l'anarquisme, el feixisme, el socialisme, la maçoneria, el moviment obrer...

Com a molts altres contemporaniïstes el conflicte espanyol el va comoure profundament. No fa gaire temps, amb motiu de la publicació del seu últim llibre sobre el final de la guerra civil va dir:

Las feridas de la Guerra Civil continuen abiertas. Cap guerra no acaba bé, sobretot per als perdedors, però el final de l'espanyola va ser especialment tràgic. Més de cent mil persones van caure innecessàriament en mans dels feixistes, i això va augmentar massivament la capacitat de repressió de Franco, amb conseqüències que encara avui es noten. La generació de la transició no volia parlar-ne per por del terror institucional i hi va haver un pacte de l'oblit, un desig tàcit de no arriscar-se a una altra guerra o a una altra dictadura. Calia anar amb peus de plom. Però avui, amb el pas del temps i com a conseqüència de la crisi i la irritació, els néts reivindiquen la memòria històrica².

Una de les seves obres més importants i que més esforç li ha costat tirar endavant ha estat, "El holocausto español. Odio y exterminio en la Guerra Civil y después" (2011). Va rebre nombrosos atacs per caracteritzar de

1. Paul Preston, "No hay gente en España dispuesta a pasar del odio al exterminio". Entrevista de Juan Cruz, (*EL PAIS SEMANAL*, nº 1186. Domingo 17 de julio de 2011, p. 34).

2. Paul Preston, "El final de la guerra", Entrevista de Rafael Ramos, corresponsal a Londres. (*La Vanguardia*, diumenge, 30 de novembre 2014, p. 60).

“holocaust” la guerra civil i considerar que feia distincions entre les víctimes d’una zona i d’una altra, el que demostrava palpablement que desconeixen la significació del concepte mateix, no necessàriament exclusiu de la Xoà, i que significa sacrifici, massacre, matança i d’això va haver-hi en abundància en la guerra, a part de demostrar que no s’havien llegit el llibre.

A Preston, que viu a la típica casa adossada britànica al barri de Muswell Hill, envoltat de llibres i discos, amb vistes d’una banda a un carrer tranquil residencial i de l’altra a un jardí salvatge recobert de fulles tardorenques, li pregunten amb freqüència què farà quan es jubili. Sabem tots que seguir treballant, però ell amb la seva habitual senzillesa i molta sorna sempre els contesta: *“Saber on va l’autobús 134, que passa per aquí”*.

Una de les característiques més atractives de la seva personalitat és el seu sentit de l’humor tan fi i la seva agudeses verbal. En els atzarosos temps de la transició, el que popularment es conegué com *Platajunta* i que va aglutinar per fi tota l’oposició democràtica al franquisme, es va reunir amb parlamentaris britànics a Westminster. Paul traduïa les intervencions dels representants que havien anat a Londres. Després d’una intervenció del PCE, potser Ignacio Gallejo, un parlamentari va preguntar quants presos polítics hi havia a Espanya.

S’havia establert un torn d’intervencions rigorós i li tocava respondre al representant del PSOE, que es va enrotllar en una correcció/matisació de les manifestacions del company del PCE sobre la unitat dels demòcrates. Quan va acabar la seva intervenció, els anglesos es van girar cap al Doctor Preston que escaridament va dir alguna cosa com ara: quinze mil quatre-cents vint..., posem per cas, resolent la qüestió. Com diríem en castellà: “El que sabe, sabe; y el que no, que vaya a Salamanca”.

Paul Preston manté una relació molt estreta amb Catalunya que ha sabut mostrar-se generosa reconeixent-li tot el que ha vingut fent per la seva història i la seva cultura. Per Sant Jordi, potser la festa catalana més emblemàtica, almenys des de la perspectiva del món de la cultura, Preston acudeix sempre que li és possible i signa no només el seu últim llibre sinó també molts altres títols més antics, la qual cosa el gratifica encara més. És el que té la diada de Sant Jordi, una festa tan especial que fa que les ciutats es converteixin en llibreries. Prou especial com perquè ell s’exclami: *“Per mi, Sant Jordi és una de les meravelles del món, sense necessitat que hi hagi cap piràmide”*.

Igual que el gran hispanista i catalanista, John Elliot, Paul Preston ha après també català com dèiem, idioma que va voler aprendre i parla i escriu amb gust i fluïdesa. Ell mateix ho ha explicat:

Quan em van atorgar el premi internacional Ramon Llull vaig trucar al meu amic Hilari Ragner i li vaig confessar que em feia vergonya no parlar bé el català per poder fer un discurs en aquesta llengua. Em va enviar de seguida per correu una capsa amb tot el material didàctic del Digui Digui, un curs de fa tant de temps que els vídeos eren cintes VHS i els àudios venien en cintes de casset. Però em va funcionar...³

Estem doncs davant d'un hispanista internacionalista, d'un home del seu temps, sensible i atent també a la diversitat cultural espanyola a la qual Catalunya ofereix, generosa com ell, tota la seva riquesa i potencialitat. Ara el Dr. Preston ha tingut la generositat d'oferir tot el seu arxiu sobre l'Espanya del segle XX al Monestir de Poblet, el que sens dubte permetrà que es converteixi encara més del que ja és en un importantíssim centre d'estudi per a tota mena d'investigadors.

Paul Preston: un home gran en la seva saviesa i en la seva humanitat, un home que ha dedicat la seva vida a conèixer-nos i entendre'ns, a explicar-nos als espanyols *el nom de cada cosa*, per què ens passa el que ens passa, des de la humilitat, el coneixement, el respecte i l'amor. I en això ha invertit tot el seu ésser i temps, amb extrema generositat i abundants dosis d'humor britànic que, amanides amb "la conya" espanyola que coneix prou bé i practica millor, ens resulten als seus col·legues, amics i admiradors un veritable bàlsam per suportar amb esperança els temps turbulents que ens toca viure.

És un veritable plaer llegir a Preston perquè escriu molt bé i sempre aprenem alguna cosa nova, però és encara millor escoltar-li compartint un bon vi perquè inevitablement anem a riure'ns i a gaudir de l'alegria de l'amistat i de sentir-nos vius.

Només ens queda dir-li amb la mà al cor:

Thank you very much, Dr. Preston, our Master. Thanks a lot, Paul, our truly friend, you know so well that our home will be allways your home.

Rector Magnífic, en la mesura que ens ha estat possible, hem exposat la vida i obra del senyor Paul Preston. Creiem, doncs, que hem dit prou perquè amb la vostra autoritat li sigui atorgat el reconeixement dels seus mèrits. Per tant, Rector Magnífic, us demanen que us digneu nomenar doctor honoris causa al senyor Paul Preston i incorporar-lo a la nostra universitat.

3. Paul Preston, "La gran piràmide" (*La Vanguardia*, divendres, 24 abril 2015, p. 41).

Discurs d'investidura

pronunciat pel professor Paul Preston

Rector Magnífic de la Universitat Rovira i Virgili, Dr. Josep Anton Ferre,
Distingits professors i autoritats universitàries,
Amics i amigues,
Senyors i senyores,

De bell antuvi, vull palesar el meu reconeixement per aquesta distinció en aquesta universitat, en aquesta província i en Catalunya, tres espais que, com intentaré demostrar, tenen una gran importància en la meva vida.

A continuació, he d'expressar el meu agraïment per la *laudatio* que han fet els meus padrins, els professors Reig Tàpia i Sànchez Cervelló. He de dir que no em reconec del tot dins les seves paraules. Tot i així, els agraeixo tot el que han dit i potser més encara per què no han dit.

Sembla que el professor Reig sap molt de mi i moltes coses que jo mateix havia oblidat. El que no ha dit és que quan jo vaig arribar a Espanya, l'any 1969, ell era literalment el primer historiador que vaig conèixer. Tots dos estàvem preparant sengles tesis doctorals i vam coincidir a l'Ateneu de Madrid. Anàvem compaginant les nostres activitats acadèmiques amb una altra de més agradable encara que molt més difícil. Em refereixo a la persecució de dues noies boniques de la Universitat Complutense. L'amistat que va néixer aleshores, malgrat unes dècades sense veure'ns, ha durat i ha crescut des de llavors a través d'una sèrie de col·laboracions que han sortit al llum en publicacions sobre la història contemporània espanyola.

Vaig dir que Catalunya, Tarragona i la Universitat Rovira i Virgili tenen molt d'importància en la meva vida, tot i que en cada cas he de fer alguna matisació. Fa molts anys que vaig venint a Catalunya —de fet des de l'any 1970. Vaig tenir al llarg dels anys una molt bona relació amb molts historiadors catalans, des del gran Josep Fontana, passant per Josep Termes, autor del llibre esgarriós *Misèria i pobresa* sobre els fets del poble tarragoní la Fatarella, i després amb Panxo Borja de Riquer, amb Pelai Pagès, amb Josep Maria Soler i Sabater, amb Joan Villaroya i Font, amb Carme Molinero, amb Conxita Mir i amb d'altres. Però potser la relació més important, a títol personal i en sentit científic i ètic, ha estat sobretot amb el pare Hilari Raguier.

Aquest matí els periodistes m'han fet unes preguntes sobre les acusacions que s'han fet respecte a una suposada persecució del castellà ací a Catalunya. Els he respost que, pel que fa a la meua experiència, cap d'aquests historiadors, ni cap persona al carrer, sense excepció, mai van criticar ni esmentar el fet de la meua incapacitat de parlar català.

Tot i que, com acabo de dir, vaig tenir molts de contactes i col·laboracions amb col·legues catalans, crec que la meua relació de debò amb Catalunya no va començar fins ben entrat el segle XXI. Em refereixo al moment quan finalment vaig aprendre una mica de català. No era exactament la millor manera d'aprendre'l començar amb seixanta anys. És una cosa curiosa que, tot i que aquesta relació va començar de la mà de gent del Monestir de Montserrat ha acabat ací, a Tarragona, al Monestir de Poblet. Ja ha contat el professor Reig Tapia l'anècdota de la capsa de vídeos VHS i cassets enviada pel meu mestre i amic, el pare Hilari Ragner, encara que no ha parlat del paper jugat per a la meua gossa que m'acompanyava durant els llargs passeigs quan escoltava les cintes. El procés del meu aprenentatge del català va ésser accelerat durant un viatge inoblidable que vaig fer a Montserrat per veure als pares Ragner i Massot i Muntaner. Hi vaig pujar amb l'Albert Manent, gran català i autor de moltes obres importants, entre les quals un estudi de la repressió al Camp de Tarragona.

Potser perquè havia tingut unes experiències lingüístiques molt desagradables a França, recordo amb molt de plaer la calor tan diferent amb la qual la gent va rebre els meus esforços de principiant de l'espanyol. El que em va passar a Catalunya era potser més calorós encara. A més a més, en començar a poder parlar català, on vaig poder practicar-lo va ésser a Tarragona. Després del meu viatge a Montserrat recordo una estona que vaig passar a Valls, on vaig establir una estreta amistat amb Fernanda Casas i el seu marit, Egberto Matos. Malgrat aquesta amistat, encara no he tingut la sort de coincidir amb la temporada dels calçots i roman una assignatura pendent fer una calçotada amb ells.

En parlant de Valls, tothom pensa en els seus castellers, i com ja m'ha recordat el professor Reig, he de confessar que, malgrat els meus enllaços afectuosos amb Valls, sóc afiliat honorífic de la competència, la Colla Jove Xiquets de Tarragona.

Com no podia ésser d'altra manera, la província de Tarragona suposa per a mi la Guerra Civil i la Batalla de l'Ebre. Durant molts d'anys, he tingut una gran amistat a Marçà amb un parell d'anglesos, Roger i Angela Jackson, ella

estudiosa dels serveis mèdic de les Brigades i presidenta de l'associació per la memòria No Jubilem la Memòria. Amb ells vaig visitar molts llocs històrics de la Guerra Civil, entre altres, Móra d'Ebre, Corbera d'Ebre, Miravet, Flix, Gandesa i l'hospital improvisat en una cova a prop de la Bisbal de Falset sobre el qual ella va escriure un llibre important. A un punt clau de la batalla, la cota 705 de la serra de Pàndols, a la vora del Pinell de Brai, hi vaig anar una vegada amb el meu amic Antoni Vives i una altra amb Jack Jones, heroi de les Brigades Internacionals, per descobrir una placa als morts de les Brigades.

No tot ha estat relacionat amb la Guerra. A Falset vaig conèixer els vins de Montsant i Capçanes, i a Gratallops i l'Escalà, els vins del Priorat.

Ací, a la Universitat Rovira i Virgili, he tingut el privilegi de poder col·laborar amb col·legues distingits com ara Josep Sànchez Cervelló, Alberto Reig Tapia, Montserrat Duch, Joan Maria Thomàs i Xavier Moreno Julià, i ja fora de la història, amb aquest geni de la informàtica, Manel Sanromà. Aquestes connexions van culminar al setembre de l'any 2013 quan el seu predecessor, el rector Francesc Xavier Grau Vidal, em va concedir l'honor de poder dictar la conferència inaugural del curs acadèmic.

Així en aquest recorregut de Catalunya, Tarragona i la URV he arribat ací, però això no respon a la pregunta que em fan amb freqüència, és a dir: com vaig fer el viatge d'un barri obrer de Liverpool no només a Tarragona sinó a dedicar la meua vida professional a la història d'Espanya. Atès que he respost molt sovint, ací ara només en faré un curt resum. Liverpool va ésser una ciutat molt castigada pels bombardeigs alemanys. Durant la meua infantesa i adolescència, allò, el Blitz, va ésser tema constant de la conversa dels adults i dels jocs dels nens, petites batalles entre britànics i alemanys, i després la construcció de maquetes d'avions de la guerra, Junkers i Messerschmidt, Hurricane i Spitfire. De tot això va néixer un gran interès per la guerra mundial i sobretot pels seus orígens. Evidentment, hi ha altres coses de Liverpool que van contribuir a la meua formació. El sentit de comunitat dels veïns d'un barri pobre, un sentit fomentat pels meus avis, ha tingut molt d'influència en els meus llibres. No puc dir amb certesa si allò que ha dit el professor Reig respecte al lloc preferent que l'Everton ocupa en el meu cor és rellevant. És veritat i he de dir que he après molt de l'Everton, que també m'ha servit en la meua feina —reforçar aquell sentit de comunitat i saber perdre a més de guanyar.

Bé, tornant a les coses concretes. Tot i que vaig tenir la sort de guanyar una beca per estudiar història a la Universitat d'Oxford, la carrera univer-

sitària allà era molt tradicional, més aviat centrada en la història medieval i moderna i qüestions constitucionals. A més a més, molts professors van creure amb un cert menyspreu que la història contemporània era feina de periodistes. Per tant, no seria fins a la meua sortida d'Oxford i passar a la Universitat de Reading per fer un màster en Història Contemporània que vaig poder estudiar les coses que més m'interessaven. Vaig tenir la sort de començar a investigar a fons els anys trenta i la Guerra Civil espanyola amb el professor Hugh Thomas. Crec que agafar-ne una addicció va ésser només qüestió d'un parell de mesos. Vull dir una addicció a l'estudi de la Guerra Civil, no al professor Thomas. Per tant, havia sentit la necessitat d'aprendre el castellà.

Després de fer el màster a Reading, vaig tornar a Oxford per fer el doctorat sobre els orígens socials de la Guerra Civil. Es va publicar la meua tesina de màster i al començament dels meus estudis doctorals, el professor Thomas va convèncer-me que calia enviar-ne un exemplar a Herbert Southworth, el gran historiador excèntric americà. Southworth havia treballat a Nova York en una agència de notícies per a la República espanyola durant la Guerra Civil. En dedicar la seva vida a estudiar la Guerra Civil, seria després autor d'obres clàssiques com ara *El mito de la cruzada de Franco* i *La destrucción de Guernica*. Aviat vaig arribar a tenir una relació més aviat filial amb ell. D'ell vaig aprendre moltíssim empíricament, teòricament i sobretot humanament fins al punt de convertir-se Herbert en la més important inspiració del meu treball.

Tot i així, potser la lliçó seva més important la vaig aprendre amb la seva mort. Aquella lliçó fou molt senzilla: fou que tant de saviesa desapareix amb la mort del savi. Tanta era la saviesa seva que amb prou feines es podria haver estalviat tota. Malgrat això, es va estalviar-ne quelcom, milers de llibres a la Universitat de Califòrnia, alguns d'altres i uns papers al Museu de la Pau a Gernika, però moltes coses seves no s'han conservat. Per tant, sempre he fet un esforç per ésser disponible al alumnes i als lectors tot el que pugui.

Parlant de Southworth i dels seves lliçons, ens torna finalment ací, a Tarragona. Hi havia una connexió molt important entre Southworth i Catalunya. Ell n'era un gran amic i em sembla no massa agosarat dir que també un gran suport al president exiliat Josep Tarradellas. Fa uns minuts el professor Reig Tapia ha esmentat el meu donatiu al Monestir de Poblet. En part era per això que acabo de dir de la saviesa perduda de Southworth que vaig acceptar un suggeriment del meu amic Antoni Vives de deixar el meu

arxiu a Poblet. Tanmateix, hi havia una altra raó que, aleshores, no coneixia i que vaig conèixer fa poc. A Poblet hi ha una correspondència voluminosa entre Herbert i el president, i entre sengles dones, Antònia Macià i Suzanne Maury, una correspondència que em va confirmar el grau d'amistat entre totes dues famílies.

Amb aquest breu recorregut per la meva vida i, sobretot, la meva vida diguem-ne catalana, he estat acostant-me a Tarragona i a aquesta universitat. La Universitat Rovira i Virgili gaudeix ara d'una ben merescuda reputació internacional digna del nom del gran Antoni Rovira i Virgili. Per tant, Senyor Rector, sóc molt conscient de l'honor que em fa i el privilegi de poder considerar-me d'ara endavant una petita part de la Universitat Rovira i Virgili. Moltes, moltes mercès.

Paraules de benvinguda

pronunciades pel Dr. Josep Anton Ferré Vidal

Rector Magfc. de la Universitat

Benvolgut Dr. Paul Preston,
Sr. President del Consell Social,
Sr. Secretari general de la URV,
Professors Josep Sánchez Cervelló i Alberto Reig Tapia,
Senyores i senyors claustrals,
Rector Arola,
Distingides autoritats,
Pare Abad de Poblet,
Membres de la comunitat universitària de la URV,
Senyores i senyors,

És tot un honor i un privilegi donar la benvinguda al nostre Claustre al Prof. Paul Preston, i ho faig amb molt de gust, tant a títol personal com en nom del tots els membres de la Universitat.

Com saben, l'acte d'investidura d'un doctorat honoris causa és el de màxima solemnitat per a la comunitat universitària en el qual s'integren al nostre claustre persones que s'han distingit per la seva activitat en benefici de les arts, la cultura, les ciències i per a aquest acte reservem també la litúrgia que ens evoca el paper cabdal que, des de fa segles, té la institució universitària en la societat, per al desenvolupament de la qual preserva i fa avançar el coneixement.

I és a partir d'aquest reconeixement que la Universitat també es defineix, doncs les persones que s'han integrat a la URV en un acte solemne com el d'avui expressen al món quins són els nostres referents d'acompliment acadèmic, artístic, cultural o en el servei a la societat. I la seva incorporació al Claustre de la URV ens aporta, de la seva banda, honor i també reconeixement. És per això que, per orgull nostre, presideixen l'entrada a la Universitat.

Els professors Josep Sánchez Cervelló i Alberto Reig Tapia, en la seva *laudatio*, han posat de manifest tots els mèrits acadèmics i científics que fan mereixedor al professor Preston de la màxima distinció acadèmica que atorga la Universitat i que hem pogut apreciar en la *magistralis lectio* amb la qual el doctor Preston ens ha obsequiat.

La distinció de Doctorat Honoris Causa vol sempre emfatitzar valors de la nostra universitat i en aquesta ocasió són molts els valors que es personifiquen en el Dr. Preston.

En primer lloc, el professor Preston és referent del rigor científic i l'esperit crític que fan avançar la ciència i el coneixement i que són el veritable fonament del concepte d'universitat. Doncs és només a partir d'aquests dos grans patrons de funcionament quan la Universitat pot desenvolupar amb fortalesa el seu compromís de transmissió de coneixement a la nostra societat. I és la recerca del Dr. Preston la que ha estat presidida per aquesta excel·lència científica.

En segon lloc, voldria destacar que aquest alt coneixement adquirit, el prof. Preston l'ha transmès al llarg de tota la seva vida acadèmica a través, d'una banda, de la formació dels estudiants i de les noves generacions acadèmiques i, d'altra banda, a la societat en general, en aquest cas, a través dels nombrosos llibres que ha escrit. Així, és un referent pels que tenen l'ofici de la història i la seva manera d'explicar-la no només lloa l'ofici sinó que n'alimenta l'afició dels que cultiven el seu esperit tancant el televisor i llegint un llibre.

I, com a universitat, ens sentim plenament reflectits amb aquest visió, doncs sempre hem entès el sentit d'Universitat situant l'activitat investigadora com a eix essencial per a la qualitat docent i la transferència de coneixement a la nostra societat. I és per aquest motiu que vàrem posar especial èmfasi, des del vell inici, en l'activitat investigadora. (*Un fet que ha dut a la URV, a ser destacada per segon any consecutiu, per la revista Times Higher Education, com una de les 100 millors universitats del món de les creades en els últims cinquanta anys*).

I, finalment, voldria destacar un tercer aspecte, un tercer valor que entenem que incorpora el Dr. Preston. Aquest és que aquesta excel·lència acadèmica i científica l'ha realitzada sobre la nostra història més propera, i a més, en un dels seus episodis més tristos i obscurs, com és la Guerra Civil.

I l'anàlisi rigorós que hi ha aportat el professor Preston ha esdevingut fonamental per conèixer-nos a nosaltres mateixos, per saber del nostre passat i disposar, així, d'un instrument fonamental per a la comprensió del present i l'enfocament del futur. Si bé, tal i com estan les coses cada vegada caldrà llegir menys per entendre com eren aquests que es van aixecar en armes contra el govern legítim de la República...n'hi haurà prou en llegir la premsa.

Per tant, podem convenir que recerca d'excel·lència, mestratge i difusió del coneixement sobre un referent històric propi configura el conjunt de valors principals de la investigació del Dr. Preston. Un treball que estat objecte de reconeixement per part de la nostra societat en múltiples modalitats i de forma continua des de fa anys.

Són, doncs, aquest conjunt de valor, els que avui en aquest acte explicitem de nou com a eixos també del nostre capteniment com a universitat.

Per tant, com els deia, avui celebrem l'entrada al nostra Claustre d'un referent, no només del que volem ser sinó també del que som com universitat.

Professor Preston, gràcies per acceptar la nostra distinció, que més que honorar la vostra persona ens honora a nosaltres mateixos; la vostra incorporació al Claustre prestigia la Universitat Rovira i Virgili i ens obliga a treballar per ser dignes d'aquest prestigi.

Avui, amb el màxim reconeixement dels vostres mèrits, adquireu el compromís de representar la Universitat Rovira i Virgili, que de ben segur realitzareu amb afecte. Rebeu l'enhorabona més cordial, en nom propi i en el de tota la comunitat universitària, que des d'avui és també la vostra.

Moltes gràcies.

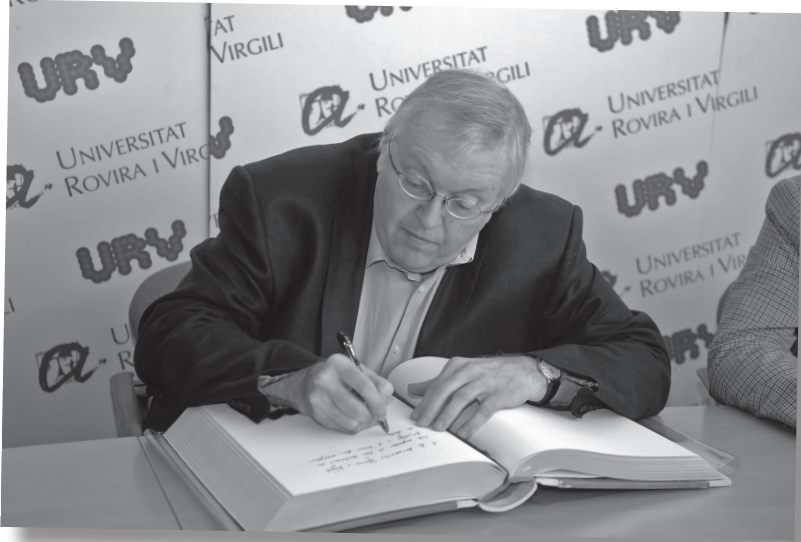

A la Universitat Rovira i Virgili
Vull expressar el meu sentit de
privilegi i d'honor en acceptar
el doctorat honoris causa que em
doneu avui. I també vull dir
que a partir d'avi, sentiré un
gran orgull per poder dir que
faig part de aquesta Universitat.

Pau Girella
15 de maig de 2015

UNIVERSITAT

ROVIRA I VIRGILI